

I. IQ - коефициент на интелигентност, стандартен показател, бит скална оценка, която се прилага в качеството на еталон при изработването на система от оценки и интерпретация на резултати в съвременните тестове за интелигентност

A. Анализ на IQ

- количествен

- качествен

IQ се измерва с тестове и тестови задачи

Тестовете съдържат вербален и невербален материал, плюс задачи за памет. Такива тестове са на Векслер, АIT - Р.Мейли; IST - Амтауер и др.

Тестовете за интелигентност изследват аналитично-синтетичните възможности на личността, ниво на вербални способности, ниво пространствено-практическо мислене, паметови възможности и др.

Тестовете са важни при осъществяване на професионална диагностика за различни видове дейности, използват се в клиничната практика и др.

Основните структурни елементи на интелигентността намиращи израз в IQ са:

- формално и абстрактно логическо мислене;
- съобразителност при решаване на проблеми;
- продължителност и дълбочина на концентрация;
- капацитет на възприемане, преработка и съхранение на информация;
- способност за създаване на адекватна преценка на събития и факти;
- практическо мислене;
- способност за преодоляване на трудности.

Важно значение имат скоростните текстове т.е. - тестове за време - това са Kettel; Amtayer.

Важно е да се подчертае, че niskият IQ, не трябва да се допуска да бъде интерпретиран от професионален психолог като интелигична изостаналост т.е. (абсолютизиране), ако не е сигурен в това, т.е. теста трябва да бъде повторен и инструкциите по него трябва да бъдат много точно спазени за да не се получи грешка или неправилно разбиране т.е. възприемане на информацията от изследваното лице.

Трябва да отбележа, че Гилфорд дефинира 2-та вида мислене - *конвергентно* и *дивергентно* и IQ с високо-скоростни тестове дават резултати на равнището на развитие на

конвергентното мислене.

Безспорно трябва да спомена за креативност (творческо мислене), социална и емоционална интелигентност и тяхното измерване се осъществява на база практически методи, тестове за постижения, решаване на казуси, проблемни ситуации.

II. Личностни въпросници

1. Същност:

а) **L; T; Q** - данни - измерват поведението на личността. Основно и важно е надеждността, валидността и обективността на въпросниците

2. Основни фази

а) фаза на конструиране - съдържателно планиране базиращо се на анализ на променливи и индикатори, които трябва да бъдат еднозначни, прецизни и валидни;

б) фаза на еталониране - оценява се обективност, надеждност, валидност на цялостният въпросник;

в) фаза на нормиране - статистически значима извадка и трансформиране на суровите данни. Извадката трябва да е репрезентативна т.е. - статистически нормативни стойности.

3. Видове личностни въпросници

- въпросници за измерване на качества поведенчески нагласи;
- въпросници за оценка на ценностната система на личността;
- въпросници в сферата на интересите;
- въпросници за оценка на темперамент и на социални интеракции на личността;
- въпросници за емоционален статус;
- въпросници за самопознание;
- въпросници за изследване на социални роли и взаимоотношения в групата
- **G** - математически термин, който е свързан с анализа на корелационната матрица при проведен факторен анализ.

Невербалните тестове са насочени към изследване нивото на флуидна интелигентност

- флуидна **Q**-интелигентност има в основата си единична, неразчленяема обща стойност, която е свързана с тоталното невронно развитие на мозъка. Тази способност е инвестирана в общи способности за решаване на всякакъв вид сложни задачи. Определянето с нов материал установява отношение между непознати елементи.

III. Анализ на методика на Айзенк

Този въпросник показва характеровите черти на личността, т.е. типове личност. От феноменологична гледна точка класифицираме 2 основни групи от сложни типични свойства

- характерологични свойства на личността;

- способности

Типове личност:

- Екстравертност - **Е**

- Невроза - **Н** - емоционална нестабилност

- Лъжа - **Л** - социална желателност, стремеж към социално одобрение

- Психотизъм - **П** - склонност към психотични аномалности

IV. Анализ на методиката на Тейлар

Изследва - **Б** - **Т** - безпокойство и тревожност като личностна черта и като \square - психично състояние.

Психичното състояние е междинно звено между психични свойства и психични процеси. Те осъществяват важни функции в регулацията на дейността.

Безпокойството и Тревожността като \square - психично състояние се включват в сложен симптомов комплекс на регулация в състояние на стрес, фрустрация, конфликтни ситуации, информационен недостиг. Този феномен има фундаментално значение в медицинската и училищна практика в трудовата дейност - в цялостната диагностика в актуалното състояние на личността

Б = Т = Емоционален стрес

като състояние на личността различаваме:

- **Б - Т** - в норма

- **Б - Т** - като патология

Безпокойството и тревожността като черта на личността е централен проблем при изясняване механизмите на формирането на личността и изграждане на междуличностни отношения

- 7 фактора са класифицирали авторите за **Б - Т** \square безпокойство и тревожност

- нервна напрегнатост

- чувствителност

- безпокойство - предметно; безпредметно

- неувереност, несигурност

- негативна аз-концепция

- работоспособност

- резултативни ефекти

Степени на **Б - Т**

- ниска степен - нетревожност

- слабо изразена - **Т - Б**

- средно (нормално) изразена **Т - Б**

- завишена - **Т; Б**

- силно изразена - **Т - Б**

V. Локализация на контрола - въпросника

Показва оценка на нивото на субективен контрол. Това е универсална личностна характеристика на индивида по отношение на възникнали събития и ситуации

- екстранален - тип **Екстранален**

Екстранален тип - отличава се с високо ниво на Т; Б; намалена търпимост към другите, висока агресивност

- интернален - тип **Интернален**

Интернален тип - по-уверени в себе си, спокойни, доброжелателни, позитивно настроени

VI. **Въпросник за агресивност**

1. Същност - агресивност - трайна личностна характеристика, начин на отреагиране на личността в конфликтни ситуации. Установено е по-висока стойност на телесна агресивност при момчета и по-висока стойност на вербална и индиректна агресивност при момичетата.

Раздразнителността, агресивното недоверие и автоагресията корелират положението с показател **Н** - невротизъм по Айзенк

2. Показатели за агресивност

▣ **АР** - агресивна раздразнителност

▣ **АН** - агресивно недоверие

▣ **РО** - ревност и омраза

▣ **ВСА** - виновност, самоагресия

▣ **Л** - лъжа

▣ **ТА** - телесна агресивност

▣ **ВА** - вербална агресивност

▣ **ИА** - индиректна агресивност

▣ **ОП** - опозиционно поведение